

روانشناسی جامعه

آسیب‌شناسی جامعه، از دیدگاه

روانشناسی و جامعه‌شناسی

امان‌اله خلجی موحد

نشر دات

خلجی موحد، امان‌اله، ۱۳۴۱ -
روانشناسی جامعه (آسیب‌شناسی جامعه از دیدگاه روانشناسی و جامعه‌شناسی) /
تالیف امان‌اله خلجی موحد. -- تهران: دات، ۱۳۸۴.
۱۷۴ ص. ISBN : 964-95419-6-9

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا.
نمایه.

۱. روانشناسی اجتماعی. ۲. عقب ماندگی اجتماعی -- علل. ۳. برگشت (تمدن).
۴. پیشرفت -- جنبه‌های روانشناسی. الف. عنوان.

۹ ر ۸ خ ۱۰۳۳
کتابخانه ملی ایران
۳۰۲
۱۵۲۵۳ - ۸۴ م

نشر دات

روانشناسی جامعه

(آسیب‌شناسی جامعه، از دیدگاه روانشناسی و جامعه‌شناسی)

نویسنده: امان‌اله خلجی موحد

شماره نشر: نوزده

توبت چاپ: اول ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ: ریحان

شابک: ۹۶۴-۹۵۴۱۹-۶-۹ ISBN : 964-95419-6-9

تلفاکس: ۶۶۴۱۰۳۲۵

<http://www.dotbook.net>

Email: info@dotbook.net

فهرست

مقدمه.....	۹
فصل ۱: دو ویژگی برجستهٔ انسان، اجتماعی و فرهنگی بودن اوست.....	۱۳
فصل ۲: اندیشه و تفکر، اساس دگرگونی فردی و تحولات اجتماعی است.....	۱۹
فصل ۳: نظریه انگیزشی اسناد، یا تعبیر علل امور.....	۳۹
فصل ۴: اسطوره‌اندیشی، بزرگترین آفت اندیشه است.....	۵۷
فصل ۵: باور، نقشهٔ راهنمای اندیشه است.....	۷۵
فصل ۶: باور غلط و ناکارآمد، اندیشه را به مسیر نادرست هدایت می‌کند.....	۸۷
فصل ۷: ارزشهای اجتماعی نتیجهٔ اندیشه، فرهنگ و باورهای جمعی است.....	۹۵
فصل ۸: هوش عاطفی، مدیر انگیزه‌ها و اندیشه‌ها است.....	۱۰۱
فصل ۹: خلاقیت، یکی از جلوه‌های بارز اندیشه است.....	۱۰۹
فصل ۱۰: کلام و بیان، محصول عمدهٔ اندیشه و مهمترین ابزار آن است.....	۱۱۹
فصل ۱۱: آسیب‌های اجتماعی.....	۱۳۱
فصل ۱۲: جامعه، اصلاحات و انقلاب.....	۱۴۷
خلاصه.....	۱۵۵
نمایه.....	۱۶۹

بنام خداوند جان و خرد

مقدمه

جامعه‌شناسی، امروز بر خلاف گذشته معترف است که تا کنون قوانین ثابت و غیر قابل انکاری در جامعه کشف نشده است. هنوز جامعه شناسان در مورد تعریف جامعه اتفاق نظر و اجماع ندارند. از منظری جامعه به عنوان سیستمی ناهمبسته، متشکل از گروه‌های مخالف ارائه می‌شود. رویکرد دیگری جامعه را شامل گروه‌های در حال تعاون و همکاری معرفی می‌کند و نظریه دیگر، جامعه را سیستمی ناشی از کنش و واکنش می‌داند.

همانطور که می‌دانید موضوع اصلی جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی انسان است؛ و انسان موجود مختاری است که بر هر چیز طغیان می‌کند. این موجود آگاه و آزاد مانند جماد، گیاهان و جانوران در چهار چوب قوانین مادی و طبیعی محصور نمی‌شود. بطلان بسیاری از نظریه‌های اجتماعی و تاریخی مؤید این موضوع است.

هر چند بعضی از صاحب‌نظران روانشناسی هم آزمایش‌های خود را در مورد سگ و موش به انسان تعمیم می‌دهند، اما تبیین حدود چهار صد نوع مکتب و رویکرد روانشناسی و روان درمانی مؤید این امر است که انسان موجود پیچیده‌ای است که به آسانی قابل تعریف، تشریح و تحلیل نیست. هر چند انسان مجبور و محصور طبیعت، وراثت، جامعه و تاریخ است، اما همین انسان مجبور و محصور، استعداد بالقوه‌ای دارد که می‌تواند بر علیه همه اجبارها بایستد و از چنگال آنها رهایی یابد.

و باز هر چند در این کتاب، انسان و جامعه معلول عللی معرفی می‌شوند، اما راقم اذعان دارد که انسان تافته‌ای جدا بافته از طبیعت و بالاتر از هر طبقه‌بندی، فرمول و قانون است؛ و این موجود آگاه و آزاد، خود می‌تواند علت امور باشد، نه مجبور علل و امور.

نکته قابل ذکر دیگر، در مورد عنوان کتاب است. مقصود از روانشناسی جامعه، روانشناسی اجتماعی نیست؛ چه این رویکرد در مورد تأثیر گذاری افراد و گروه‌ها بر یکدیگر مطالعه می‌کند؛ در صورتی که روانشناسی جامعه، نوعی خودکاوی ملی محسوب می‌شود. در این کتاب شناسه‌های فرهنگی ما و علل تحجر و انحطاط جامعه از دیدگاه جامعه‌شناسی و روانشناسی، مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد.

این کتاب در مورد اهمیت اندیشه، یعنی مهمترین وجه تمایز انسان و حیوان سخن می‌گوید؛ و نحوه اندیشیدن را بعنوان مهمترین عامل سعادت و آداب افراد و جوامع، معرفی می‌کند. در این کتاب گفته شده که نحوه اندیشیدن می‌تواند اسطوره‌ای و یا علمی - انتقادی باشد. همچنین بعضی خوانندگان گرامی می‌رسد که اسطوره‌اندیشی، امروزه هم مهمترین آفت اندیشه و عمود خیمه تاریک جهل و انحطاط است.

و در پایان شاید اشاره به نکاتی در مورد علوم انسانی لازم باشد. اول اینکه علوم انسانی در کشور ما، دانشی وارداتی است و برای آنکه مورد استفاده عملی قرار گیرد، باید بومی شود؛ و در ثانی باید توجه داشت که برای شناخت و تبیین پدیده‌های اجتماعی و انسانی همکاری بسیاری از علوم ضرورت دارد. پدیده‌های انسانی امری کلی و پیچیده است که هر یک از علوم اجتماعی در برابر آن جای خاصی دارند. جامعه‌شناس، روانشناس، حقوق دان، مردم شناس، مورخ و ... هر یک از دیدگاه خاصی پدیده‌های انسانی را مورد مطالعه قرار می‌دهند. این اشتباه است که فرض

کنیم پدیده‌های انسانی را با یکی از این علوم می‌توان توجیه کرد.^۱ در واقع هر یک از علوم انسانی به تنهایی قادر به تبیین کامل پدیده‌های بشری نیستند؛ بلکه هر کدام از آنها در قلمرو مطالعه خود می‌توانند جزئی از یک پدیده را به نمایش بگذارند. همانطور که می‌دانید روانشناسی و جامعه‌شناسی در بسیاری موارد دارای زمینه مشترکی هستند. روانشناسی در مورد حالات روانی و رفتار انسان صحبت می‌کند و جامعه‌شناسی در مورد گروه‌ها و اجتماعات بشری مطالعه می‌کند. آیا فعالیت‌های روانی و رفتاری انسان این موجود اجتماعی، بیرون از محیط طبیعی و اجتماعی او قابل تصور است؟

و آخرین نکته قابل ذکر آنکه در جامعه‌شناسی و روانشناسی، هم مانند پزشکی مهمترین مرحله در درمان بیماری‌ها و نابهنجاری‌ها، مرحله «تشخیص» است. می‌گویند:

برای تعمیر دیگ بخار یک کشتی عظیم بخاری، از یک متخصص دعوت کردند. وی پس از آنکه به توضیحات مهندس کشتی گوش داد و سؤالاتی از او کرد، به قسمت دیگ بخار رفت. نگاهی به لوله‌های پیچ در پیچ انداخت و چند دقیقه به صدای دیگ بخار گوش داد و دستی به لوله‌ها زد. آنگاه چیزهایی زیر لب گفت و بطرف جعبه ابزار رفت و چکش کوچکی برداشت و با آن ضربه‌ای به شیر قرمز رنگی زد. ناگهان تمام موتور کشتی بطور کامل بکار افتاد. عیب موتور رفع شد و متخصص هم در پی کار خود رفت. روز بعد که ناخدای کشتی یک صورتحساب هزار دلاری دریافت کرد، متعجب شد و گفت که این متخصص بیش از پانزده

۱- حتی یک قطره آب را هم از وجوه فراوان می‌توان مورد کاوش و تحلیل قرار داد. حرارت، وزن، جرم، حلالیت، نقطه جوش، نقطه انجماد، خواص مغناطیسی، فشار اسمزی، عایق بودن، مدر بودن، مایع بودن و ... در حقیقت به موازات پیشرفت علم چهره‌های نوینی برای پدیده‌ها کشف می‌شود و اگر سیر علم را جلودانه و بی‌انتها بدانیم، تعداد چهره‌های هر پدیده را نیز باید بینهایت بحساب آوریم.

دقیقه در موتورخانه کشتی وقت صرف نکرده است. آنگاه از او صورت ریز هزینه‌ها را خواست و متخصص نیز این صورت را برایش فرستاد:

بابت زدن ضربه چکش ۵/۰ دلار +

بابت دانستن محل ضربه ۵/۹۹۹ دلار!

۱۰۰۰ دلار